

Preek op de eerste zondag van de 40-dagentijd, 26 februari 2023, Alkmaar
Genesis 2:4b-9, 15-17 en 3:1-7, Romeinen 5: 12-21, Matteüs 4:1-11

Vandaag luisterden we in de lezingen uit de heilige Schrift – ook – naar het woord van de duivel. In de eerste lezing had die de gestalte van een slang, en in het evangelie wordt het gewoon onomwonden de duivel genoemd, die met Jezus in gesprek gaat. De bijbel noemen we het Woord van God, maar spreekt dus ook over die tegenkracht. Het is net als in de films van Harry Potter waar velen de naam van het grote kwaad, Voldemort, niet uit durven spreken en Harry dat steeds wél doet omdat hij weet dat hij Voldemort niet goed kan bestrijden als hij niet eens durft uit te spreken wie hij is. Zo wordt er ook in de bijbel niet om het kwaad heen gedraaid en wordt het bij name genoemd. Het wordt niet toegedekt, omdat we het onder ogen moeten zien zoals het is.

En het is dus een stem, een stem die ons de verkeerde kant op kan sturen. ‘Heeft God werkelijk gezegd dat je van geen enkele boom in de tuin eten mag?’ Heel listig worden hier door de slang de woorden van God omgedraaid, want God had juist gezegd dat de mens van alle bomen in de tuin mocht eten, op ééntje na. Zo maakt de slang van God een God van verboden, een God die de baas wil zijn en van wie een mens niets of niet veel mag. Nog steeds heeft religie soms die naam bij mensen die er niet erg mee bekend zijn: Oh, ben je gelovig? En dan denken ze dat je je dus hebt over geleverd die je vooral tot dingen verplicht en van wie je van alles niet mag. De God van het leven omgedraaid tot het tegenovergestelde. Vertrouwen omgedraaid tot wantrouwen: God weet dat je ogen open zullen gaan als je eet van die ene boom, maar Hij houdt je liever klein!

In de woestijn past de duivel een andere tactiek toe. Waarom zou je hier honger lijden, vraagt hij, als je gewoon als Zoon van God van deze stenen broden zou kunnen maken? Waarom zou je je niet gewoon naar beneden laten vallen, als je weet dat Gods engelen je toch wel opvangen? Waarom zou je niet de kans grijpen om macht over alles en iedereen te hebben als je kunt? De duivel is hier degene die zegt dat Jezus de kans heeft om zich te onttrekken aan de weerbarstigheid van het leven, waarin mensen te maken hebben met zorgen om het dagelijks brood, en met dat je je leven nooit zeker bent, en met ongelijkheid, onmacht en geweld. De verleiding om daar van af te willen zijn is er niet alleen voor Jezus. Je eigen toekomst willen veilig stellen en het verlangen af te willen van onzekerheid en het verlangen naar macht zijn voor ieder mens wel minder of meer herkenbaar. En niet alleen Jezus heeft de mogelijkheid om aan dit verlangen toe te geven. We kunnen ervoor kiezen te leven voor onszelf en proberen zoveel mogelijk voor onszelf veilig te stellen en er zijn heel veel manieren om te streven naar de macht. In die zin zijn de verleidingen die Jezus te verduren kreeg ook de onze. Maar in tegenstelling tot de mensen in de tuin van Eden weet Jezus weerstand te bieden tegen de stem die hij hoort.

Want dat is het, en op die manier kennen we ze ook. Stemmetjes in je hoofd die je

iets ingeven dat niet goed is, stemmetjes die het je moeilijk maken. Het kan inderdaad om verleidingen gaan, de verleiding om voor jezelf te kiezen in plaats van te delen. En het kunnen ook stemmen zijn die wantrouwen in je zaaien, zoals de stem van de slang die daar heel goed in was. Die God van jou is helemaal niet uit op jouw welzijn, wie zegt dat er een god is die je kunt vertrouwen... Als een echte complotdenker probeert de slang het vertrouwen van mensen te ondermijnen. En zo zijn er zoveel stemmen waar een mens mee kan worstelen. Duiveltjes zijn het diabolos, wat betekent in tweeën, verdeeldheid zaiend, niet alleen met anderen maar ook met jezelf als het een stemmetje is dat steeds maar tegen je zegt dat je niet goed genoeg bent of dat je het toch niet kunt. Verdeeldheid zaait ook het stemmetje dat zegt dat zegt dat het niet veel uitmaakt wat je doet omdat de ellende in de wereld toch altijd groter is dan wat jij eraan kunt doen.

Dat je niet naar zo'n stemmetje hoeft te luisteren bewijzen twee mensen uit onze parochie, die in de komende maand naar Gambia gaan, en omdat we als parochie met hen mee kunnen leven en een beetje met hen mee kunnen doen leven we er allemaal van op. Ik denk dat dat de betekenis is van wat Jezus zegt als hij niet meegaat in de voorstellen van de duivel: de mens leeft niet van brood alleen maar van alle woord dat uit de mond van God voortkomt. Tegenover het woord van de duivel, dat vooral twijfel en verdeeldheid zaait staat het woord van God dat vertrouwen en verbinding bewerkt. Het duivelse stemmetje veroorzaakt angst en eenzaamheid, het Goddelijk woord bewerkt vriendschap en zorgzaamheid voor elkaar. *Gij hebt woorden van eeuwig leven, zongen we net, tot wie zouden we anders gaan.* Geïnspireerd door zijn Woord spreken mensen goede woorden: woorden die bemoedigen en vertrouwen versterken, woorden die mensen troosten en inspireren, woorden waaruit hoop te putten valt. Daarvan kunnen we leven.

De 40-dagetijsd is de tijd waarin niet alleen Jezus, maar ook wij uitgenodigd zijn de woestijn op te zoeken of onder ogen te zien. Dat laatste als je leven op dit moment in welk opzicht dan ook al schraal en niet eenvoudig is. Dat je uitziet naar Gods Woord dat troost, kracht geeft, richting wijs, hoop biedt.

Twee van ons gaan die woestijn daadwerkelijk opzoeken. Niet letterlijk denk ik, want hoewel het daar in Gambia heel wat warmer is dan hier is het land denk ik geen grote kale zandvlakte. Maar wel omdat jullie waar jullie gaan werken zeker nood en gebrek gaan inzien. Jullie gaan daar daadwerkelijk aan de slag en wij hopen jullie daadwerkelijk te kunnen steunen. Over het hoe en wat zullen we straks van jullie horen. Moge jullie werk en verblijf daar een zegen zijn, niet alleen voor de mensen daar maar ook voor jullie zelf. Dat je mag gaan vanuit de liefde waarmee God jullie liefheeft en met zijn Woord, dat jullie roept en enthousiast maakt en bemoedigt. Amen